

домі навіть випадки, коли ціле село було втягнуте в даний вид повинностей.

Таким чином, церква по відношенню до кріпосного права, як основний ідеологічний елемент посідала вагоме місце. Монастирі виходили із своїх майнових інтересів. Переважна більшість духовенства безумовно підтримували кріпосне право і відносились до своїх селян досить жорстоко, при цьому в гонитві за прибутком розорювали селян і доводили їх до бунту. Таким чином, відміна кріпосного права в прямому розумінні зачіпала інтереси вищого духовенства, але попри це, воно в підсумку скорилося волі світської влади.

Характерна консервативність, проявлена вищим духовенством при підготовці скасування кріпосного права. Чи не єдине воно виражало протест, але, в підсумку, скорилося волі світської влади. Нижче духовенство по своєму положенню перебувало між селянином і поміщиком. З одного боку, його обов'язком було проповідувати покірність панові, сільський священник перебував від поміщика також в матеріальній залежності. Але, в той же час, у конфліктах, пов'язаних з кріпацтвом, часто траплялося, що нижче духовенство ставало на сторону кріпаків.

Отже, одними із історичних форм інституціоналізації неволі виступали рабство та кріпацтво. І хоча й існують на сьогоднішній день нормативні документи, які малиб використати такий соціально-економічний феномен як рабство, тим не менше він має місце. Але на відміну від традиційного визначення рабства, його сучасне розуміння окреслює набагато ширший спектр фактичного поневолення суб'єкту тим чи іншим суспільним контрагентом (власником на засоби виробництва, капіталом, віртуальним простором тощо). Так рабство перетворює людину на специфічну форму товару на ринку праці, позбавляючи її права вибору. Таким чином, на відміну від кріпацтва, яке було виключно економічним феноменом і було пов'язаним із феодальним господарством, рабство охоплює різні сфери людської діяльності і постає однією із форм прагнення абсолютної влади над індивідом, яке має не лише економічне, а й психологічне підґрунтя.

Список використаних джерел

1. Бойченко І. В. Філософія історії. підручник / І. В. Бойченко. – К.: Знання, 2000. – 325 с.
2. Валлон А. Історія рабства в античному мирі. – Смоленск: Русич, 2005. – 640 с.
3. Захарова Л. Г. Самодержавие и отмена крепостного права в России, 1856-1861.-М.: Изд-во, 1984.-256с.
4. Энциклопедичний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dic.academic.ru/dic.nsf/es/6705/>
5. Ингрэм, Дж. К. История рабства от древнейших до новых времён. – СПб., 1896.
6. Манифест 19 февраля 1861 года-[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hist.msu.ru/ER/Etext/feb1861.htm>
7. Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. Издание 2, Т.25. Ч.2. – М.: Политиздат, 1962.
8. Пайпс Р. Свобода и собственность / Р. Пайпс.-М.: Московская школа политических исследований, 2008.-416 с.
9. Словник української мови / Редакційна колегія Білодід І. К. – Київ: «Наукова думка», 1973. – Т.4.- 840с.
10. Элиас Норберт. О процессе цивилизации. Социогенетические и психогенетические исследования/ Том 2. Изменения в обществе. Проект теории цивилизации.-М.; Спб.: Университетская книга, 2001. – 382с.
11. Філософський енциклопедичний словник / НАН України; Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди / В. І. Шинкарук (голова редкол.). – К.: Абрис, 2002. – 742с.

References

1. Bojchenko I.V. Filosofija istorii'. pidruchnyk / I.V. Bojchenko. – K.: Znannja, 2000. – 325 s.
2. Vallon A. Istorija rabstva v antichnom mire. – Smolensk: Rusich, 2005. – 640 s.
3. Zaharova L.G. Samoderzhavie i otmena krepostnogo prava v Rossii, 1856-1861. – M.: Izd-vo, 1984. – 256 s.
4. Enciklopedichnij slovník – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://dic.academic.ru/dic.nsf/es/6705/>
5. Ingrem Dzh.K. Istorija rabstva ot drevnejshih do novyh vremjon. – SPb., 1896.
6. Manifest 19 fevralja 1861 goda – [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.hist.msu.ru/ER/Etext/feb1861.htm>
7. Marks K., Jengel's F. Sochinenija. Izdanie 2, T.25. Ch.2. – M.: Politizdat, 1962.
8. Pajps R. Svoboda i sobstvennost' / R.Pajps. – M.: Moskovskaja shkola politicheskikh issledovanij, 2008. – 416 s.
9. Slovník ukrai'ns'koi' movy / Redakcija kolegija Bilodid I.K. – Kyi'v: «Naukova dumka», 1973. – T.4. – 840 s.
10. J Elias Norbert. O processe civilizacii. Sociogeneticheskie i psihogeneticheskie issledovanija / Tom 2. Izmenenija v obshhestve. Proekt teorii civilizacii. – M.; Spb.: Universitetskaja kniga, 2001. – 382 s.
11. Filososf'kyj encyklopedychnyj slovník / NAN Ukraïny; Instytut filosofov' im. G.S. Skovorody / V.I. Shynkaruk (golova redkol.). – K.: Abrys, 2002. – 742 s.

Zakharchuk O.I., postgraduate student of Philosophy of Humanities Department, Kyiv national University of Taras Shevchenko (Ukraine, Kiev), zaharchuk.1991@mail.ru

Slavery and serfdom as historical forms of institutionalization of human bondage

The article presents a comparative analysis of slavery and serfdom as historical forms of institutionalization of human bondage. The author notes that the proportion of tenure of wealthy nobles, including clerical aristocracy, was an important factor contributing to the transformation of the social structure of many pre-industrial societies. As a result of the study the author concludes that the church and clerical stratum stood one of the most important social institutions that performed repressive and control functions, and stood as one of the subjects of economic activity in terms of agrarian economies of Western and Eastern Europe.

Keywords: slavery, serfdom, bondage, boon, church.

Захарчук О. И., аспирантка кафедры философии гуманитарных наук, Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), zaharchuk.1991@mail.ru

Рабство и крепостничество как исторические формы институционализации неволи

Осуществлен сравнительный анализ таких форм институционализации человеческой неволи, как исторические рабство и крепостничество. Отмечается, что важным фактором, который обусловил трансформацию социальной структуры многих доиндустриальных обществ, был удельный вес землевладения состоятельных дворян, в ряды которых относили и клерикальную аристократию. В результате проведенного исследования автор делает вывод, что церковь и клерикальные страты являлись одним из важнейших социальных институтов, которые выполняли репрессивную и контролирующую функции, а также являлись одним из субъектов хозяйственной деятельности в условиях аграрных экономик стран Западной и Восточной Европы.

Ключевые слова: рабство, крепостничество, неволя, барщина, церковь.

* * *

УДК 159.923

Савицька І. М.

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, Національний університет біоресурсів і природокористування України (Україна, Київ), isavitskaya@gmail.com,

Смольницька О. І.

студентка економічного факультету, Національний університет біоресурсів і природокористування України (Україна, Київ)

**ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ І
ДЕНТИЧНОСТІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ
В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**

Висвітлюється роль історичної пам'яті в утвердженні ідентичності нації. Аналізуються проблеми української національної ідентичності, процесу ідентифікації та шляхів його дослідження. Зазначається, що національна ідентичність має багатофункціональний характер, що є основою визначення моделей, стратегій і тактик державної політики пам'яті. Прیدілено увагу проблемі історичного досвіду національній пам'яті, стратегій нарації української нації на сучасному етапі.

Ключові слова: ідентичність, національна ідентичність, самоідентифікація, історична пам'ять, національна пам'ять.

В умовах інформаційної глобалізації історична пам'ять стає одним з елементів механізму захисту нації, а її стан корелюється з моральною відповідальністю перед суспільством політичної та творчої еліти. Актуальність теми дослідження визначається суспільно-політичним запитом на наукове осмислення шляхів реалізації пріоритетного для України завдання – прискорення процесу становлення національної ідентичності, зміцнення суспільної єдності та консолідації. Особливе місце в цьому процесі належить історичній пам'яті як найістотнішому соціокультурному атрибуту нації та національної ідентичності. Конструювання національного міфу, формування на рівні колективної пам'яті цілісного образу української історії є невід'ємною складовою українського національного проекту, необхідною умовою демократичного, європейського поступу України. Сьогодні інтегративний потенціал історичної пам'яті на теренах України повною мірою не реалізовано.

Проблема національної ідентифікації та формування національної пам'яті не є новою у філософії, але існує багато різних підходів щодо її вирішення. Проблема збереження ідентичності стала однією з основних у сучасній філософсько-культурологічній думці Х. Арндт, Т. Адорно, М. Бубера, З. Баумана, Ж. Дельоза, Ж. Дерріди, Е. Левінаса, Г. Марселя, П. Рікера, Е. Фромма, Ю. Хабермаса, Ч. Тейлора, К. Ясперса тощо. Характерна дана проблематика і для робіт М. Мамардашвілі. Фундаментальними є праці з теорії нації та націоналізму Б. Андерсона, М. Вебера, Ю. Габермаса, С. Гантінгтона, Д. Гатчинсона, К. Дойча, Е. Смита та ін. Вони сприяли осмисленню природи взаємозв'язку національної ідентичності та історичної пам'яті, доведенню конструктивістського характеру останньої. Досліджували трансформації української національної ідентичності і українські вчені, зокрема О. Антонюк, В. Євтух, О. Картунов, О. Майборода, Л. Нагорна, В. Табачковський. Для оцінки впливу історичної пам'яті на націогенез українців важливе значення мають праці В. Андрущенко, В. Беха, О. Забужко, В. Кравченка, С. Кримського, С. Кульчицького, М. Поповича, Я. Грицюка та інших.

Значущість проблеми національної ідентичності та ідентифікації посилюється тотальним переосмисленням цінностей, екзотичністю й прагматичністю світоглядних орієнтацій людей, а також безпосереднім відчуттям вакууму на місці традиційних форм життєвого укладу. За таких умов нагальним стає усвідомлення надособистісних смислів і цінностей буття. Останнім часом спостерігаються позитивні зрушення у структурі історичної пам'яті нації, яка поступово переосмислює власне минуле. Проте колективна пам'ять українців характеризується сталою амбівалентністю. Контраверсійність, а часом і несумісність ціннісно-смислових оцінок історичних подій та постатей, надмірна політизованість даного сегмента суспільної свідомості є джерелом соціальної напруги, фактором дезінтеграції національної спільноти. Мета статті – дослідження взаємозв'язку та взаємозумовленості понять національної ідентичності та історичної пам'яті, здійснення аналізу збереження історичної та національної пам'яті як засобу формування національної ідентичності, з'ясування впливу політичних та глобалізаційних процесів на специфіку кризи ідентичності в сучасному світі.

Питання свободи особистості, її ідентичності завжди посідало важливе місце в суспільно-політичному, духовному житті українського народу та зокрема кожної людини. Трансформаційні процеси, що зародилися в Україні в останнє десятиліття, підвищили соціальну значущість цих досліджень. Предметом гострих дискусій у науковому середовищі стали проблеми національної ідентичності та впровадження державної політики пам'яті, яку науковці визначають як сукупність офіційних репрезентацій історичного минулого, стратегій та практик, орієнтованих на формування історичної пам'яті національної спільноти.

Національна ідентичність – складне, органічне й історично зумовлене та сформоване явище, яке слід розглядати в єдності внутрішніх і зовнішніх зв'язків, спираючись на його витоки, традиції, особливості втілення і загальною культурною перспективою. Базисною основою цієї єдності є ідея державотворення, яка передбачає реалізацію та взаємодію таких принципів, як національної ідентифікації, історичності, етнічності та духовності. Важливим чинником формування національної ідентичності є історична пам'ять як феномен суспільної свідомості, сукупність знань, уявлень та ціннісних оцінок тих подій минулого, які справили вирішальний вплив на становлення нації, державотворчі й цивілізаційні досягнення. Історія визнається конститутивним елементом нації; більш того, вимога збереження власної культурної і політичної особливості, що формулюється в умовах глобалізації, знаходить в історичній самосвідомості нації необхідну опору для позитивної інтеграції у світове співтовариство. Історична свідомість – інтегруюча сила, яка дозволяє згуртувати народи, не втрачаючи їхньої індивідуальності. Історія народу і є та загальна справа (*res publica*), що гуртує індивідів і створює національну самосвідомість. Історія, як ідеальна єдність, збирає в собі частини суспільства і держави, розрізнені в безпосередній дійсності. Поза історичною свідомістю індивід не може «схопити» сутності тих складних суспільних (і культурних) відносин, у які він занурений – адже дійсність соціальних інститутів виходить

за рамки примітивного «тут» і «тепер» і існує в часі [8, с. 175].

Національна пам'ять має своєю основою історичну пам'ять певного народу (або народів) як вагомого елементу творення національної ідеї та державності. На думку Н. Яковенко, історична пам'ять – це колективне уявлення про минуле, фундамент національної ідентичності [6], ця пам'ять не лише фіксує величезну кількість подій, а й синтезує, сплітає їх у єдине цілісне мереживо національної історії, де кожен факт, подія займає свою ціннісну нішу, вона виступає не німим свідком минулого, а живим збудником людської волі й водночас, орієнтиром доцільної активності. Відбувається своєрідне сортування надбаного досвіду на позитивний, що належить засвоювати і примножувати, і негативний, який слугує застереженням. А. Подольский зазначає, що історична пам'ять – це певна здатність людини, людського розуму, зберігати досвід минулого, репрезентувати історичні події, історію та своє місце в ній, спираючись на власні інтерпретації [2, с. 47]. На початку та в середині минулого століття видатні французькі інтелектуали, філософи визначали історичну пам'ять як складову індивідуальної та колективної пам'яті. Саме індивідуальна та колективна пам'ять сприяють становленню особистої ідентичності та зберігають картини минулого для нащадків. Але історичне минуле та пам'ять про нього не є тотожними, існує певна конкуренція між історією та пам'яттю [3]. Німецький мислитель К. Ясперс стверджував, що «минуле не завершене: воно продовжує жити... Воно не лежить перед нами як залишки того, що було. У минулому криється більше, ніж добуто з нього до цього часу» [7, с. 266]. Саме історична пам'ять є тим дороговказом, який допомагає людині зберігати оптимізм і віру в кінцеву перемогу добра над злом.

Формування національної пам'яті, яка виступає одним із головних чинників життєздатності народу, ставить за мету розвиток самоусвідомлення, збереження й творче використання історичного досвіду та цивілізаційної спадщини, плекання кращих рис традиційної ментальності нації, забезпечення спільної державницької, громадянської та продуктивної діяльності народів України, об'єднаних в українську політичну націю. Історія переконливо довела, що дух народу, мобілізація колективної історичної творчості людей є одним із найважливіших чинників, які визначають долю націй та держав, виступають самі по собі надзвичайно потужним «стратегічним ресурсом».

Впливовим фактором процесів становлення міжнародної суб'єктності України, її цивілізаційної та зовнішньополітичної ідентичності є державна політика. Надзвичайно гостро проблема національної ідентичності постає перед Україною, котра перебуває в силовому полі суперечливих соціально-цивілізаційних тенденцій – глобалізації і національно-етнічного, державного уособлення, модернізації і постмодернізації, орієнтації на Захід чи на Схід. Безперечно, інтеграція в Європу залишається для України історичним імперативом, і цілеспрямована та виважена політика пам'яті дає можливість довести європейськість нашої країни, показати її внесок у розвиток європейської та світової цивілізації. Як зазначає А. Портнов, «процес формування національної

пам'яті відбувається у широкому європейському контексті, і він набуває особливого значення у світлі євроінтеграційних прагнень України, адже питання пам'яті є одним з ключових для того, що ми умовно називаємо «європейська ідентичність» [4, с. 60]. У процесі національної ідентифікації індивід ототожнює себе перш за все з державою, яку він розглядає як гарант збереження й примноження національних, духовних і матеріальних цінностей, як вищу форму організації соціуму, що дозволяє зберегти якісну визначеність нації. Однак у нашому сьогоденні увиразнилися небезпечні, часом загрозливі тенденції для української перспективи. Сьогоднішня криза національної ідентичності переживається як духовний вакуум, що супроводжується відчуттям історичної приреченості, «бездомності» та втрати національної приналежності громадян. Сутність кризи національної ідентичності полягає в зменшенні ідентифікації індивідів з колективною реальністю, яку вони раніше підтримували. Причини цієї кризи аналогічні основам криз індивідуальної ідентичності. Тут слід вказати на заперечення символів, розпад колективної пам'яті, втіленої у традиціях, втрату віри в спільне майбутнє, дисгармонію між описовим та нормативними образами себе, перервність в історії, невідповідність між уявленнями культури про саму себе і її образами в інших культурах. Подолання таких чинників, які дезорієнтують національну ідентифікацію, є нагальною теоретичною і практичною проблемою. Йдеться не лише про національну ідентичність особистості, а й про ідентичність етносу в цілому, його матеріальної і духовної культури. Хто ми? Де наші корені? Які витоки нашого буття? Яке майбутнє чекає українську націю в умовах глобалізованого світу? Ці та інші питання неодмінно виникають у процесі формування соціальних інституцій незалежної України [1, с. 8]. Допомогти відповісти на ці запитання зможе формування історичної свідомості внаслідок осмислення історичного минулого та збереження історичної пам'яті.

Отже, досвід державотворення та націєтворення свідчить: подолання кризових явищ у національній ідентичності безпосередньо пов'язане з актуалізацією історичної пам'яті, її консолідуючих властивостей. Процеси глобалізації не призводять до занепаду національної ідентичності, а навпаки, заохочують нації до більшої самобутності, стимулюючи їх адаптаційні захисні механізми шляхом звертання культури до власних традиційних засад і їх відновленням та реорганізацією кожним наступним поколінням. Саме завдяки багатовимірності національна ідентичність стає справжньою силою в житті й у політиці. Основне завдання держави – створити в країні атмосферу, середовище для формування єдиної для неї національної ідентичності – ідентичності громадянського типу. Таке середовище – це рівень життя, який культивує честь і гідність особи, подяку своїй країні за надані можливості так жити, гордість за її досягнення і ставлення до України світової спільноти. Національна пам'ять у цьому процесі відіграє центральне місце, оскільки саме вона здатна запропонувати такі символи, що стануть опорою національної самосвідомості і маркерами самоідентифікації. Разом з тим необхідно пам'ятати, що пам'ять завжди несе на собі присмак ідеологізації та моральних оцінок, оскільки, поперше, набуває актуальності орієнтуючись на соціальні

інтереси відповідних, існуючих в момент згадування, соціальних груп, по-друге, соціальне середовище обмежує та впорядковує спогади у просторі і у часі та слугує джерелом для самих спогадів. Іншими словами, реконструюючи минуле, кожне нове покоління діє за принципом «образного моделювання», відшукуючи в минулому те, що співзвучне його настроям і очікуванням.

Таким чином, необхідною складовою національної політики пам'яті має стати формування у громадян об'єктивного розуміння власної історії, її самотності та безперервності. Підґрунтям повинен стати високий рівень розвитку політичної культури та національної свідомості. Водночас, інтегрування національної історичної пам'яті у загальноєвропейські та світові історичні конструкції сприятиме утвердженню позитивного іміджу України на міжнародній арені. Оскільки глобалізаційні процеси вже стали загальноєвропейським фактом, збереження культурних традицій, національного менталітету та національно-культурної цілісності постають першочерговими завданнями у підсиленні консолідації суспільства та збереження його національно-культурної самотності.

Список використаних джерел

1. Козловець М. А. Феномен національної ідентичності: виклики глобалізації: Монографія. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 558 с.
2. Подольський А. Українське суспільство і пам'ять про Голокост: спроби аналізу деяких аспектів // Голокост і сучасність. – 2008. – № 1 (5). – С. 47-59.
3. Подольський А. Пам'ять, яка вона? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://historians.in.ua/index.php/istoriya-i-pamyat>
4. Портнов А. Україна у Другій світовій війні: формування національної пам'яті українського народу // Україна і український народ у Другій світовій війні. Дискусії. – 2009. – Вип.3. – 67 с.
5. Сміт Ентоні Д. Національна ідентичність / Пер. з англ. П. Таращук – К.: Основи, 1994. – 224 с.
6. Яковенко Н. М. Нова доба – нові підручники. Про потребу дискусії над підручниками з історії України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.novadoba.org.ua/data/metod/yakovenko.rtf>.
7. Ясперс К. Истоки истории и её цель // Смысл и назначение истории. – М.: Изд-во полит. лит-ры, 1991. – 527 с.
8. Яшук Т. І. Історична пам'ять як чинник трансформації національної ідентичності в пострадянській Україні. Філософські проблеми гуманітарних наук (Збірка наукових праць). – Київ, 2009. – 500 с.

References

1. Kozlovets M.A. Fenomen natsionalnoyi identichnosti: vikliki globalizatsiyi: Monografiya. – Zhitomir: Vid-vo ZhDU im. I.Franka, 2009. – 558 s.
2. Podolskiy A. Ukrayinske suspilstvo i pam'yat pro Golokost: sprobi analizu deyakih aspektiv // Golokost i suchasnist. – 2008. – № 1 (5). – S.47-59.
3. Podolskiy A. Pam'yat, yaka vona? [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://historians.in.ua/index.php/istoriya-i-pamyat>
4. Portnov A. Ukrayina u Drugiy svitoviy viyni: formuvannya natsionalnoyi pam'yati ukrayinskogo narodu // Ukrayina i ukrayinskiy narod u Drugiy svitoviy viyni. Diskusiyi. – 2009. – Vip.3. – 67 s.
5. Smit Entoni D. Natsionalna identichnist. – K.: Osnovi, 1994. – 224 s.
6. Yakovenko N.M. Nova doba – novi pidruchniki. Pro potrebu diskusiyi nad pidruchnikami z istoriyi Ukrayini. [Elektronniy resurs]. – Rezhim dostupu: // <http://www.novadoba.org.ua/data/metod/yakovenko.rtf>.
7. Yaspers K. Istoki istorii i eyo tsel // Smyisl i naznachenie istorii. – M.: Izd-vo polit. lit-ryi, 1991. – 527 s.
8. Yaschuk T.I. Istorichna pam'yat yak chinnik transformatsiyi natsionalnoyi identichnosti v postradyanskiy Ukrayini. Filsofski problemi gumanitarnih nauk (Zbirka naukovih prats). – Kiyiv, 2009. – 500 s.

Savitska I.M., PhD, Associate Professor of Philosophy at the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Ukraine, Kyiv), isavitskaya@gmail.com,

Smolnytska O.I., student of economic faculty of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Ukraine, Kyiv)

Problems of formation national identity through the prism of historical Memory in modern society

In the article author examined significance of historical memory in formation of identity of a nation. The subject of the article are some debatable issues of Ukrainian national identity, the identification process and ways of its research. It is noted that national identity is multifunctional character that is the basis for the definition of models, strategies and tactics of public policy memory. Attention is paid to the problem of historical experience, historical memory, national memory, narrative strategies of Ukrainian nation today.

Keywords: identity, national identity, self-identification, historical memory, national memory.

Савицька І. М., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, Національний університет біоресурсів і природопольовання України (Україна, Київ), isavitskaya@gmail.com,

Смолянська О. І., студентка економічного факультета, Національний університет біоресурсів і природопольовання України (Україна, Київ)

Проблеми формування національної ідентичності через призму історичної пам'яті в сучасному суспільстві

Освещается роль исторической памяти в утверждении идентичности нации. Анализируются проблемы украинской национальной идентичности, процесса идентификации и путей его исследования. Отмечается, что национальная идентичность имеет многофункциональный характер, что является основой определения моделей, стратегий и тактик государственной политики памяти. Уделено внимание проблеме исторического опыта, национальной памяти, стратегий наращения украинской нации на современном этапе.

Ключевые слова: идентичность, национальная идентичность, самоидентификация, историческая память, национальная память.

* * *

УДК 141.32

Ходус Е. В.

кандидат социологических наук, доцент кафедры социологии, докторант кафедры философии, Днепропетровский национальный университет им. Олеса Гончара (Украина, Днепропетровск), hodus@ukr.net

Приватность как локус личностного существования: актуальные тенденции

Цель статьи – поиск взаимосвязи между обостренным переживанием приватности («уходом в приватность») и актуальными социальными процессами, характеризующими современные реалии и субъективное их восприятие. Предлагается характеристика существующих социальных условий, как таковых, что позволяют активно максимизировать «Я» в режиме «ухода в приватность». «Уход в приватность» рассматривается как актуальная техника выстраивания собственной жизни, допускающая большую автономию от давления «больших социальных сетей», это своеобразный социальный эффект экзистенциальной неопределенности, типичной для актуального момента. Такая стратегия помимо прочего, во многом детерминирована медийной экспансией в повседневность жизненного мира.

Ключевые слова: приватность, реконфигурация приватности, социокультурное пространство, дефицит субъективности, медийный дискурс, «банализация зла».

(статья друкється мовою оригіналу)

В современном мире все более значимым ценностным модусом становится ориентация на приватность как сферу личной автономии, как место, где я существую в первую очередь «для самого себя». Разумеется, обостренное переживание приватности, отличающее опыт бытия современного человека, ни в коей мере не отрицает его широкую ангажированность в сложную и мобильную, как никогда, ткань социальных отношений. Действительно, в глобализованном обществе индивид поддерживает множественные семейные, экономические, организационные, профессиональные